

ساختن فیلم مستند

راهنمای عملی طراحی، ساخت و تدوین فیلم مستند

باری همپ

ترجمه جمال آل احمد

۱. پیش‌گفتار.....

بخش اول: شبیه‌سازی واقعیت

- ۷ فصل اول: مستندسازی خیلی ساده است.....
- ۸ پیش از این‌ها لازم است.....
- ۹ دوربین کاری برای شما نمی‌کند.....
- ۱۱ تصاویر خوب همین طوری رخ نمی‌دهند.....
- ۱۴ گرایش‌های جدید به آثار مستند.....
- ۱۵ انواع مستند.....
- ۱۸ درباره‌ی این کتاب.....

- ۲۱ فصل دوم: چگونه چنین شد؟.....
- ۲۲ الگوی هالیوود.....
- ۲۸ شکستن عرف.....
- ۳۰ سینما - حقیقت جهان را تغییر داد.....
- ۳۲ مشکل واقعیت.....
- ۳۶ دو رویکرد اصلی در مستندسازی.....

- ۴۱ فصل سوم: واقعیت کافی نیست.....
- ۴۳ شکل واقعیت.....
- ۴۴ انتزاع بیش از حد فیلم و ویدیو.....
- ۴۵ تصاویر تغییر یافته‌ی دیجیتال.....
- ۴۷ برای هر قاب باید تصمیم گرفت.....

بخش دوم: پیش تولید

۱۱۱	فصل هشتم: مراحل تولید مستند
۱۱۲	پیش تولید
۱۱۵	تولید
۱۱۷	پس تولید
۱۲۳	فصل نهم: اندیشه‌ی مستند
۱۲۴	مفهوم چیست؟
۱۲۹	مفاهیم قراردادی
۱۳۳	برنامه‌ریزی
۱۳۶	مستند سازی رفتار یا رویدادی منحصر به فرد
۱۴۱	فصل دهم: نوشتن مستند
۱۴۲	نویسنده چه می‌کند؟
۱۴۳	مزیت‌های نویسنده در تولید
۱۴۹	نگارش طرح پیش‌نهادی
۱۵۰	پیش‌نویس فیلم‌نامه
۱۵۱	پیش‌نویس فیلم‌نامه‌ی کودک خردسالی در حال...
۱۵۵	متن فیلم‌نامه
۱۶۰	نوشتن کلماتی که به زبان می‌آیند
۱۶۳	پیش‌نهاد برای فیلم‌نامه‌نویسان مستند
۱۶۷	فصل یازدهم: بازیابی محل
۱۶۹	نورپردازی
۱۷۱	صدا
۱۷۲	اشیا و آدم‌ها
۱۷۲	مجوزها، اجاره‌ها، و مباشرها
۱۷۳	سهولت کار
۱۷۳	استراحت کارکنان

۴۹	فصل چهارم: ثبت رفتار انسانی
۵۰	ضبط رفتار انسانی مستلزم چیست؟
۵۱	چگونه رفتار انسان را ضبط نکنیم؟
۵۴	چند نظر درباره‌ی مستند کردن رفتار
۶۳	فصل پنجم: نشانه‌های دیداری
۶۴	خانم جان و صحنه‌ای که وجود نداشت
۶۷	نشانه‌ها را دیداری کنید
۶۸	فیلم چه زمانی فیلم نیست
۷۱	جمع‌آوری نشانه‌ها
۷۲	رفتار به مثابه نشانه‌های دیداری
۷۳	ضبط نشانه‌های دیداری
۷۷	تدوین نشانه‌های دیداری
۷۹	گفت‌وگو به منزله‌ی نشانه‌های دیداری
۸۰	هنگامی که تصویر، گفت‌وگو را نقض می‌کند
۸۳	تصاویر غیر واقعی
۸۴	تصاویر، نماهای خالی و نشانه‌های دیداری
۸۷	فصل ششم: راست‌نمایی در مستند
۸۸	راست‌نمایی در «بازی جنگ»
۹۰	راست‌نمایی در مستند
۹۵	راست‌نمایی و تدوین
۹۷	فصل هفتم: اخلاق مستندسازی
۹۸	واگذاری اختیارات
۱۰۰	ضرورت حفظ اخلاق مستندسازی
۱۰۴	رضایت آگاهانه
۱۰۵	حیطه‌های ابهام
۱۰۷	قضای اخلاقی ما

۲۱۹ ..... فهرست بازیبنی بودجه

بخش سوم: تولید

۲۳۳ ..... فصل شانزدهم: ضبط صدا و تصویر

۲۳۳ ..... شناخت در حدّ صفر

۲۳۶ ..... ضبط برای تدوین

۲۳۸ ..... مستند با نور ساخته می‌شود

۲۴۲ ..... کار دوربین

۲۴۸ ..... صدای مستند

۲۵۳ ..... فصل هفدهم: کار در محل

۲۵۴ ..... مقدمات

۲۵۴ ..... بازدیدکننده‌ی خوبی باشید

۲۵۵ ..... اوقات فراغت در محل

۲۵۶ ..... کارفرما، دوستان، و خانواده

۲۵۷ ..... فصل هجدهم: دیوار نامرئی

۲۵۸ ..... وضعیت‌های مستند

۲۶۱ ..... وسوسه‌ها

۲۶۵ ..... نظرتان درباره‌ی دوربین مخفی چیست

۲۷۱ ..... فصل نوزدهم: کارگردانی نابازیگران

۲۷۲ ..... برگزاری امتحان بازیگران

۲۷۴ ..... در حرفه‌ی خود متخصص باشید

۲۷۶ ..... طبیعی بازی کردن

۲۷۸ ..... هفت گناه کبیره

۲۸۱ ..... از کار با کودکان درس بگیرید

۲۸۵ ..... فصل بیستم: زمان کار با بازیگران

۱۷۴ ..... محل‌های خارج از شهر

۱۷۴ ..... هزینه‌های محل

۱۷۵ ..... ملاحظات کلی

۱۷۶ ..... برنامه‌ریزی موقعیت‌های خودجوش

۱۷۷ ..... فصل دوازدهم: کارکنان مستند

۱۷۸ ..... در تولید چه کسی چه کاری انجام می‌دهد؟

۱۸۵ ..... در تولید چه کسی چه کار می‌کند؟

۱۸۸ ..... جست‌وجو و انتخاب کارکنان تولید

۱۹۱ ..... فصل سیزدهم: تجهیزات

۱۹۱ ..... فیلم یا ویدیو؟

۱۹۳ ..... تجهیزات دوربین

۱۹۵ ..... تجهیزات صدا

۱۹۶ ..... نورپردازی و تجهیزات گیره

۱۹۸ ..... موارد متفرقه

۱۹۹ ..... خرید یا اجاره‌ی تجهیزات

۲۰۰ ..... حضور تعمیرکار مجرب

۲۰۱ ..... فصل چهاردهم: جدول زمان‌بندی

۲۰۲ ..... پیش‌تولید

۲۰۴ ..... تولید

۲۰۵ ..... فیلم‌برداری از محل

۲۰۷ ..... یک روز در بیمارستان

۲۱۱ ..... روزهای دیگر

۲۱۲ ..... برنامه‌ریزی پس‌تولید

۲۱۵ ..... فصل پانزدهم: چه قدر هزینه می‌برد؟

۲۱۶ ..... عوامل مؤثر بر بودجه

۲۱۸ ..... هزینه‌های بالای خط و پایین خط

۳۲۴	مدت زمان لازم برای تدوین
۳۲۵	فصل بیست و چهارم: تدوین مستند
۳۲۹	تدوین بر اساس متن پیاده شده
۳۳۰	استفاده از تدوین‌گر
۳۳۱	تدوین از روی فیلم‌نامه
۳۳۲	کار بر روی کل اثر مستند
۳۳۶	اهمیت صحنه‌ی افتتاحیه‌ی خوب
۳۴۱	صحنه‌های میانی
۳۴۴	سرانجام دادن به مستند
۳۴۵	هفت گناه تدوین
۳۴۶	بُرش نهایی
۳۴۷	دریافت بازخورد
۳۵۱	فصل بیست و پنجم: اتمام کار تولید
۳۵۲	نمایش تصویب
۳۵۳	عناصر نهایی
۳۵۴	ویدیو خطی
۳۵۵	اتمام فیلم
۳۵۶	پرداختن به توزیع
۳۵۶	لذت ببرید و به کار بعدی بپردازید
۳۵۷	نمایه‌ها

۲۸۵	انتخاب بازیگران
۲۸۷	آزمون بازیگران
۲۹۰	مستندساز درباره‌ی بازیگران چه می‌داند؟
۲۹۱	لباس و چهره‌پردازی
۲۹۱	کارگردانی بازیگران
۲۹۵	ارتباط متناظر
۲۹۹	بازی در فیلم و نوار ویدیو در مقابل بازی در صحنه
۳۰۱	فصل بیست و یکم: گفت‌وگوی مستند
۳۰۲	گفت‌وگو چیست؟
۳۰۳	تدارک
۳۰۴	در محل
۳۰۶	روش‌های مختلف فیلم‌برداری
۳۰۸	پرسش‌های صحیح مطرح کنید
۳۰۹	عمل کنید
۳۱۱	فصل بیست و دوم: ملاحظات دیگر تولید
۳۱۱	مستندسازی کار سختی است و توان جسمی می‌طلبد
۳۱۳	مکان اقامت
۳۱۳	صادق و وقت‌شناس باشید
۳۱۴	نامه‌ی قدردانی بنویسید

بخش چهارم: پس تولید

۳۱۷	فصل بیست و سوم: تدارک پس تولید
۳۱۷	فیلم‌های اولیه‌ی خود را حفظ کنید
۳۱۸	سازمان‌دهی
۳۱۹	گزارش فیلم‌های ضبط شده
۳۲۳	گفتار، گرافیک، انیمیشن
۳۲۴	انجام تدوین کاغذی

مستندسازی خیلی ساده است

اگر از بیرون به مستندسازی نگریسته شود آسان‌ترین کار دنیاست. کافی است به جایی بروید که چیز جالبی رخ می‌دهد، دوربین را روشن و آن را ضبط کنید. اگر این‌گونه نگریسته شود، آبراهام زاپرودر، صاحب کارخانه‌ی تولید لباس‌های زیر در دالاس که دوربینش رئیس جمهوری امریکا، جان اف. کندی، را هنگام اصابت گلوله نشانه رفته بود، موفق‌ترین مستندساز امریکا و فیلم سوپر هشت سیصدفابی او احتمالاً بحث‌برانگیزترین و پربیننده‌ترین فیلم در تاریخ فیلم‌سازی غیرداستانی است.

اگر بتوانید با دوربین ویدیویی از گردبادی هنگام ویران ساختن شهر یا از آتش‌سوزی مهیبی هنگامی که خانه‌های چندمیلیون دلاری را ویران می‌کند

سابقاً فکر می‌کردم فیلم‌های مستندی که می‌سازم واقعی هستند، اما هنگامی که به ساخته‌های خود نگاه کردم متوجه شدم شبیه‌سازی کرده‌ام. در واقع، من از موقعیت فیلم‌برداری الگوبرداری کرده بودم.

باب یانگ، مستندساز، صد و هجدهمین کنفرانس فنی انجمن مهندسان سینما و تلویزیون

نماهایی بگیرید، بی‌تردید می‌توانید به تلویزیون راه یابید. همچنین، اگر بتوانید گفت‌وگوهایی ترتیب دهید با افرادی که درباره‌ی برخی معضلات — از ایدز گرفته تا آمیزش با حیوانات — هشدار می‌دهند، می‌توانید در جشنواره‌های فیلم‌های فوق‌العاده جالب ویدیویی به شخصیت محبوبی بدل شوید. اما متأسفانه واقع‌نماییِ گردباد اثر مستندی نیست، بلکه یک قطعه یا برداشت خبری است؛ گفت‌وگوهای طولانی با طرفداران مشتاق تحولات اجتماعی نیز مستند نیست، بلکه موعظه‌ی ویدیویی کسل‌کننده‌ای است که فقط برای طرفداران چنین سخنانی قابل تحمل است. به این کار می‌گویند «بالای منبر رفتن!»

بیش از این‌ها لازم است

مستند موفق شرایط دیگری دارد. مستندسازی با دوربین آغاز می‌شود و باید به اندازه‌ی کافی فیلم داشته باشید؛ شواهد قابل دیدنی که به صورت تصویری ارائه می‌شود. فیلم‌برداری از گردباد خوب است، اما کافی نیست. آرتمیس^۱ و میک کالبر^۲ در مستند خود، فرار آتشفشان^۳، درباره‌ی انهدام شهر زیبای کالاپانا در سواحل هاوایی توسط آتشفشان کیلاوئی، به نحوی باورنکردنی از خانه‌هایی فیلم‌برداری کردند که در مسیر رودخانه‌ای آرام زیر گدازه‌های آتشفشان نابود می‌شدند، اما داستان خود را به مردمی اختصاص دادند که جان و کاشانه‌ی خود را در پای همان کوه فعال آتشفشان از دست داده بودند.

برای بیان دیدگاه مستند فکر و اندیشه‌ای لازم است. گفت‌وگو شاید در تعریف دیدگاه اثر مستند مفید باشد، اما معمولاً در پیدا کردن اندیشه‌ی اثر مستند روشی بسیار خسته‌کننده است. علی‌رغم برنامه‌ای که هر شب از بی‌بی‌اس پخش می‌شود، گفت‌وگو اثری مستند نیست، زیرا موضوع را نشان نمی‌دهد و فقط اشخاصی را که درباره‌ی آن موضوع صحبت می‌کنند نشان

می‌دهد.

مستندسازی به تصویر نیاز دارد. مثلاً جنگ داخلی^۱ اثر کِن برنز^۲ بلافاصله پس از عنوان‌بندی، تصاویر غم‌انگیزی از خاتمه‌ی نبرد نشان می‌دهد. دوربین آهسته از روی هر عکس حرکت می‌کند، به این معنا که در این اثر مستند بیش‌تر تصاویر ساکن را مشاهده خواهید کرد، و به شما فرصت می‌دهد تا آنچه را که وجود دارد ببینید. فقط نوای ویلن را می‌شنویم — هیچ گفتاری وجود ندارد — زیرا خود تصاویر کاملاً گویا هستند.

در مرحله‌ی بعدی، مستندسازی به ساختار^۳ نیاز دارد. ساختار یعنی توالی منظم تصاویر و اصوات که علاقه‌ی تماشاگر را برانگیزد و دیدگاه اثر مستند را به عنوان مقوله‌ای دیداری ارائه دهد. مثلاً اتاق جنگ^۴ اثری از کریس هجُدس^۵ و دی‌ای. پنه‌بیکر^۶ که درباره‌ی مبارزه‌ی انتخاباتی کلینتون در سال ۱۹۹۲ است، با چند صحنه در نیه‌مپشایر آغاز می‌شود و مشکلاتی را که این نامزد انتخاباتی با آن مواجه است نشان می‌دهد. در این اثر چیزی جز واکنش‌های مبارزه‌ی انتخاباتی وجود ندارند. در جریان فیلم است که مشاهده می‌کنیم کلینتون پیروز می‌شود.

دوربین کاری برای شما نمی‌کند

زمانی مسئول واحد سمعی و بصری مرکز تکنولوژی آموزشی معلمان بودم. هرگاه کنفرانسی برگزار می‌شد، با یک دوربین پولاروید^۷ عکس‌هایی از فعالیت‌های روزانه می‌گرفتم و صبح روز بعد آن‌ها را روی تابلو در معرض تماشا می‌گذاشتم. معلمان می‌گفتند عکس‌های جالبی است و سؤالی که بدون

1. The Civil War
3. structure
5. Chris Hegedus
7. Polaroid

2. Ken Burns
4. War Room
6. D. A. Pennebaker

1. Artemis

2. Mick Kalber

3. Volcano Spaces